

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

V. An vti ad operationes transeuntes, ita etiam ad immanentes detur in Deo potentia actiua, ab illis ipsis operationibus immanentibus ratione distincta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

& aliam maiorem in infinitum: Ergo cum ex hac hypothese sequatur impossibile; hypothesis ipsa quoque erit impossibilis.

12 Eodem modo si *DEVS* absolute omnia fecit, quæ facere potest; ergo nihil potest facere amplius, quam quod fecit: hoc vero est impossibile; tum quia sic exhausta esset diuina potentia; tum quia omnia quæ fecisse *DEVS* potuit, actu sunt tantum finita; ob dictam rationem; præter quamcunque autem multitudinem finitam rerum; *DEVS* potest facere aliam & aliam, seu maiorem & maiorem in infinitum: cum igitur ex hac etiam hypothese sequatur impossibile, necesse est, & ipsam quoque hypothese esse impossibilem; impossibile est ergo, ut Deus fecerit omnia, quæ facere potest.

Sed contra hanc doctrinam obijci potest hoc argumentum: Posito possibili in esse, non sequitur impossibile; aut si sequitur impossibile, non est possibile, ut docet Aristoteles lib. I. prior. c. 12. Cum ergo possibile sit, *DEVM* facere omnia quæ potest facere, hoc ipso, quod ut dictum est, facere potest omnia, quæ potest facere; ergo poni potest, eum re ipsa fecisse omnia, quæ potest facere; neque inde sequetur aliquid impossibile; aut si sequetur impossibile, non erit possibile, quod dicimus possibile.

13 Respondeo, dictum illud Aristotelis intelligendum, nisi per hoc, quod ponitur possibile, in esse, mutetur suppositio terminorum: quando enim hoc accidit, non est necesse ut possibile, re ipsa ponatur in esse. V. G. Hæc est vera propositio: Petrus potest hodie comedere omnes panes, distributiue, seu copulatiue (non copulatiue,) qui sunt in hac vrbe; singulos enim potest hodie comedere, ut suppono; & tamen non potest poni in esse, Petrum comedisse panes omnes (distributiue) qui sunt in hac vrbe: Si enim comedisset omnes distributiue, seu copulatiue, tum comedisset singulos, ac proinde etiam vniuersos, atque omnes copulatiue: comestis enim singulis, nullus relinquitur panis, quem non comederit: impossibile est autem, Petrum comedere, aut comedisse hodie panes omnes copulatiue, qui sunt in hac vrbe, ut supponimus. Quamuis ergo vera sit hæc propositio, Petrus potest hodie comedere panes singulos, seu omnes copulatiue, qui sunt in hac vrbe; non tamen poni potest in esse, eum comedisse panes singulos, seu omnes copulatiue; idque non ob aliam causam, nisi quia per hoc quod possibile, ponitur in esse, mutatur suppositio terminorum.

14 Eodem ergo modo dico in proposito, tamen si *DEVS* possit simul facere omnia, quæ potest simul facere; & possit absolute etiam facere omnia, quæ potest facere; non tamen poni, vel admitti potest, *DEVM* simul fecisse omnia, quæ simul facere potest; aut absolute fecisse omnia, quæ facere potest, ob dictam causam. Quando enim dicitur, *DEVM* facere simul omnia posse, quæ potest simul facere; intelligitur propositio vera esse in sensu confuso, nam & hoc potest, & illud, & illud, sine termino; nec vnquam

rem determinatam & finitam designando, tantum facere simul potest, quin plus possit, atque totum id quod facit, aut fecit, est determinatum & vndeque finitum. Eadem est ratio alterius propositionis. Sicut etiam ob similem causam, licet à quolibet, toto vitæ tempore, vitari per gratiam possint omnia peccata venialia, copulatiue, non tamen ideo concedi potest, quandoque per ordinariam gratiam ita reipsum vitata esse; quia à sensu copulatiue transitur ad copulatum. Et hoc est, quod etiam Eckius in Chryl. Cent. 4. numero 40. ex Logica recte inculcat; non semper possibile in re ipsa positum dari oportere; quia subinde mutatur suppositio.

Atque ex his nunc soluitur argumentum quoddam, contra propositas superiores assertiones, quod videri aliqui potest insolubile, quod est hoc: *DEVS* potest modo re ipsa facere tantum; quantum potest modo facere; ponamus ergo iam fecisse, quod possibile est eum facere; quia iuxta dialecticos, possibile positum in esse, nihil sequitur impossibile: Ergo tunc nihil supererit possibile, aut factibile amplius: Ergo Deus non potest quibuslibet rebus factis addere, alias.

Respondendum enim est, falsum esse, posse modo facere, quantum potest modo, si vocula, modo, priori loco posita, appellet non ipsum posse, sed, Facere; quem sensum deposcit ea hypothesis; quæ ideo etiam est impossibilis. Quod si propositio illa ita formetur, Deus potest tantum facere modo, quantum potest facere modo, ita scilicet, ut vocula modo vbique appellet ipsum facere, non potentiam faciendi, tum erit identica, & vera propositio: sed hypothesis non ideo erit concedenda, quia mutatur suppositio ex parte obiecti; ex confusa in determinatam, ut dictum.

D V B I V M V.

An vti ad operationes transeuntes, ita etiam ad immanentes, detur in Deo potentia actiua, ab illis ipsis operationibus immanētibus ratione distincta.

S. Thomas I. p. q. 25. a. 1.

Non spectat quidem hæc res proprie ad potentiam diuinam, de qua hic agimus; sed potius ad quæstiones, de scientia & voluntate Dei: quia tamē S. Thomas hoc loco q. 25. a. 1. ad 2. & 3. aliquā eius mentionem facit; eaq; simul per analogiā ad diuinam potentiam transeuntem, de qua hic disputatur, explicanda est; ideo consulto eā in hunc locum distulimus. Perinde autem est, ac si quærās, dicatne voluntas & intellectus in Deo, formaliter & secundum nostrum concipiēdi modum, solum actum secundum, siue actionem; an vero etiā quasi actum primum, & potentiam agendi.

De hac re sunt duæ sententiæ. Prima docet, intellectū & voluntatē in Deo non esse per modū potētīæ, seu actus primi; sed solū secundū: ac proinde

actum

actum primum & secundum in ordine ad actiones Dei immanentes, saltem absolutas, & essentielles (quicquid sit de personalibus, de quibus suo loco de Trinitate agendum) in eo nullo modo distingui, nec ratione quidem, siue secundum nostrum modum intelligendi. Ita docent Gabriel in 1. distincti. 3. 5. art. 3. Capreolus dist. 3. 5. art. 2. Ferraricensis lib. 2. contra gent. cap. 10. fauente ibidem S. Thoma, quos sequitur Suarez hic lib. 3. de attributis cap. 1. num. 1. & in metaph. disput. 30. sect. 15. num. 14. & 15. Fundamentum præcipuum est; tum quia potentia agendi, respectu actionis immanentes, est aliquid potentiale perfectibile per actionem, quod Deo tribui non potest; cum in omni genere Entis sit actus purus. Tum quia reuera nullum est in Deo principium eliciens actiones immanentes; quandoquidem nulla est in Deo perfectio nisi diuinarum à parte rei actualis distinctio.

Secunda sententia docet, in Deo esse intellectum & voluntatem, tam per modum actus primi, quam secundi, etiam respectu actionum immanentium. Ita Scotus, eiusque sectatores; qui plus etiam dicunt, scilicet intellectum in Deo distingui ab intellectu, & voluntatem à volitione, etiam ex natura rei, ac non solum per intellectum nostrum, vt vniuersim supra quæst. 2. dub. 2. retulimus. Eandem sententiam, sed cum sola distinctione rationis, inter actum primum & secundum, tradit Vasquez 1. p. disp. 102. num. 1. & indicat aperte S. Thomas hic q. 25. a. 1. ad 2. & 3. vt dicemus.

Supponendum primò, intellectum & voluntatem esse quidem in Deo, per modum potentia seu principij productiui, tum respectu actionum transeuntium; tum etiam respectu personarum diuinarum ad intra procedentium: quandoquidem omnes ferè Theologi in hoc conueniunt; intellectum & voluntatem, siue ipsam intellectiōem & volitionem diuinam, vt sunt actiones in Deo immanentes, esse quadam principia actionum transeuntium: siquidem Deus ipso etiam intellectu & voluntate sua ad extra agit. Quo sensu etiam iuxta S. Thomam p. 1. q. 46. a. 1. ad 10. rectè dicitur, actionem productiuam mundi, ab æterno fuisse in Deo, non tamen ipsam productionem, vt rectè etiam notauit Gregorius de Valentia hic q. 25. punct. 1. & dictum supra q. 7. dub. 2. Eodem modo communis est Doctorum sententia, verè ac propriè in Deo esse potentiam actiuam, seu productiuam ad intra, respectu personæ productæ; quandoquidem persona producta verè ac propriè re ipsa ab altera persona procedit, vt suo loco dicitur, cum S. Thoma 1. p. q. 41. a. 4. contra Aureolum in 1. d. 7.

Secundo supponendum est, nullam esse controuersiam, an actiones immanentes sint verè productiones, re ipsa ac ex natura rei procedentes ab intellectu & voluntate diuina; quando etiam Scotus, vt cunctique ea ex natura rei distinxerit, nunquam tamen asseruit, actiones illas re ipsa ac per veram productionem à Deo procedere: alioquin enim processiones etiam essentielles, & per consequens plures personæ siue termini producti, & procedentes in Deo essent distinguendi; quod nemo dixerit. Solum igitur est quæstio, an ad actus immanentes in Deo admittende sint potentia quasi agentes nostro intelligendi mo-

do: seu an intellectus & voluntas Dei possint à nobis concipi, per modum quasi agentis & elicientis, tamen re ipsa nihil producant, vt rectè Vasquez cit. disp. 102. cap. 1. num. 2. His positis, ad præsentem dubitationem est hæc

Assertio vnica. Probabilius est, intellectum & voluntatem, respectu actionum immanentium esse in Deo, iuxta nostrum concipiendi modum, non solum per modum actus secundi, seu actualis intellectiōis aut volitionis; sed etiam per modum actus primi, seu potentia quasi operatiua: adeo vt intellectus ab intellectu, & voluntas à volitione in Deo ratione distinguantur. Ita sentio cum auctoribus secundæ sententiæ. Neque dubito, hanc esse doctrinam S. Thomæ hic q. 25. art. 1. ad 2. & 3. vbi expressè concludit, & actionem immanentem, & potentiam ad eandem actionem esse in Deo. Ita enim loquitur resp. ad 2. *Ad secundum dicendum, quod quandoquidem actus est aliud à potentia, oportet quod actus sit nobilior potentia: sed actio Dei (vtique immanens) non est aliud ab eius potentia, sed verum est essentia diuina: quia nec esse eius est aliud ab eius essentia. Vnde non oportet, quod aliud sit nobilior, quam potentia Dei.* Et resp. ad 3. ait *In Deo saluatur ratio potentia, quantum ad hoc, quod est principium effectus; non autem quantum ad hoc, quod est principium actionis, quæ est diuina essentia: nisi forte secundum modum intelligendi, prout essentia diuina (quæ in se simpliciter præhabet quicquid perfectionis est in rebus creatis) potest intelligi, & sub ratione actionis, & sub ratione potentia: sicut etiam intelligitur, & sub ratione suppositi habentis naturam, & sub ratione natura. Quo nihil posset dici clarius.*

Idem non minus aperte docet S. Thomas lib. 2. cont. gent. cap. 10. vbi ait: *Quia potentia respectum ad alterum importat in ratione principij, (est enim potentia actiua principium agendi in aliud, vt patet per Philosophum in 5. metaph.) manifestum est, quod potentia dicitur de Deo, per respectum ad facta secundum rei veritatem; non per respectum ad actionem: nisi secundum modum intelligendi; prout intellectus noster diuersis conceptionibus vtrumque considerat; scilicet diuinam potentiam, & eius actionem. Vnde si actiones aliqua Deo conueniant, quæ non in aliquo factum transeant, sed maneat in agente, respectu harum non dicitur in Deo potentia, nisi secundum modum intelligendi, non secundum rei veritatem: huiusmodi autem actiones, sunt intelligere & velle.*

Hæc S. Thomas: quibus nihil ab eo dici potuit manifestius; vt planè immerito hic idem locus pro opposita sententia citetur; quando perspicuum est, ex doctrina S. Thomæ, tam intellectum, quam voluntatem; secundum nostrum concipiendi modum, in Deo esse etiam per modum potentia; idque non modo respectu actionum transeuntium, sed etiam immanentium, vt sunt intelligere & velle. Id vero quod mox ibidem subiicit S. Thomas: *Intellectus igitur, & voluntas in Deo non sunt vt potentia, sed solum vt actiones; & intelligi ex dictis aliter non potest, quam de potentis re ipsa productiuis, respectu actionum immanentium, vt superius dictum.*

Probatur assertio. Primo: Quia cum non minus alioqui sit de ratione actus secundi, vt realiter procedat ab actu primo, quam de ratione actus primi, vt ab eo realiter procedat actus secundus, non est ratio, cur vnum Deo tribuatur, alterum negetur. Se-

cundo, Actus primus, & actus secundus, sunt correlatiua; nec est vllus actus secundus, qui non supponat primum; Ergo si actus secundus in Deo est, etiam primus erit. Tertio. Datur communis quidam conceptus potentia, ratione ab actu secundo distinctus, qui verè Deo conuenit; nimirum esse perfectionem, qua quis possit agere; siue potentia & actio re ipsa differant; & siue actus secundus verè procedat ab actu primo; siue non. Quarto. Deus re ipsa intelligit & vult; Ergo potest etiam intelligere & velle; adeoque habet potentiam intelligendi & volendi; qui conceptus est potentia, seu actus primi; non actus secundi. Denique inter omnes ferè Doctores constat, vt dictum, verè ac proprie in Deo esse potentiam actiuam seu productiuam ad intra, respectu personæ productæ; & tamen nulla à parte rei est realis processio actionis notionalis à persona producente; imo forte nec potentia productiua, prout præcisè dicitur principium producendi, est aliquid re ipsa distinctum ab essentia; ipsique personis productis, vt suo loco fufius dicitur. Cur non ergo hic etiam, non obstante identitate ipsius intellectus & intellectiois, dicitur non solum ipsa intellectio, sed ipsa etiam potentia intelligendi in Deo esse?

7 Ad fundamentum contrariæ sententiæ vtrumque, Respondetur primo; si quid probaret, etiam probaturum, non esse in Deo actionem, siue actum secundum; cum non minus sit de ratione actionis immanentis, siue actus secundi, vt re ipsa eliciatur, & perficiatur potentiam, quam de ratione potentia & actus primi, vt perficiatur & eliciatur secundum; vt etiam in prima probatione assertionis dictum.

Respondetur secundo, de potentia & actu dupliciter loqui nos posse. Primo stricte, vt per potentiam significetur principium aliquod verè & proprie effectiuum alicuius actionis; quæ proinde vicissimaliter etiam significet re ipsa procedens à principio; & hoc sensu proprie in Deo, nec est actus primus, nec secundus: nec potentia actiua, nec actio; loquendo de actibus immanentibus: cum in Deo nulla prorsus à parte rei sit inter ea, quæ retulimus, diuersitas. Secundo eadem considerari possunt late & abstractè, atque communiore quadam ratione; vt nimirum potentia significet præcisè perfectionem, qua quis potest agere; actio vero, id quo quis formaliter agit; siue actio & potentia re ipsa differant, vnumque ab altero re ipsa procedat, alterumque perficiat, siue non: & hoc sensu verè ac proprie vtrumque Deo tribuimus; nec conceptus vnus, est conceptus alterius, vt patet. Neque ad rationem potentia hoc sensu requiritur, vt re ipsa sit aliquid perfectibile ab actu immanente; neque vt re ipsa producat actum secundum: sed solum vt cogitur potentia tanquam aliquid, cui secundum rationem nostram aduenire possit ratio actionis, quasi distincta & noua secundum rationem perfectio, item vt actio cogitur per modum quasi perfectionis superadditæ potentia, & ab ea secundum nostram intelligendi modum quasi procedentis; vt in simili etiam suo loco de proprietatibus & attributis diuinis in genere diximus. Atque hæc de diuina potentia
fatis.

QVÆSTIO XII.

De Beatitudine Dei.

S. Thomas. I. p. q. 26. aa. 4.

Absoluetur hæc questio in duabus dubitationibus. I. An, & qua ratione Deus sit beatus. II. An beatitudo sit proprium & speciale attributum Dei; & qua ratione ad alia attributa Dei comparatur.

DVBIVM I.

An, & qua ratione Deus sit Beatus.

S. Thom. I. p. q. 26. a. 1. 2. 3. & 4.

Doctrina vera, & orthodoxa S. Thomæ, hæc de re, in his assertionibus consistit.

Assertio I. Deus verè, proprie, ac formaliter est beatus. Ita S. Thomas q. 26. art. 1. nullo repugnante, & est de fide, ex Scriptura I. ad Timoth. 6. vers. 15. *Quem suis temporibus ostendet Deus, beatus & solus potens, Rex Regum, & Dominus dominantium.* Idem passim docent SS. Patres. Probatur à S. Thomæ ibidem. Quia beatitudo nihil aliud est, quam bonum perfectum (& supremum) intellectualis naturæ; suamet sufficientiam cognoscentis in bono, quod habet:

quorum vtrumque & perfectum scilicet esse, & intelligentem, excellentissime Deo conuenit. Secundo. Beatitudo secundum Boetium lib. 4. de consolat. est status omnium bonorum aggregatione perfectus: atqui Deus est in statu omnium bonorum aggregatione perfectæ; non quidem quod in Deo sit aggregatio bonorum per modum compositionis: sed per modum simplicitatis; quia quæ in creaturis multiplicia sunt, in Deo præexistunt simpliciter, & vniute, vt rectè idem S. Thomas cit. quest. 26. a. 1. ad 1. Tertio Beatitudo consistit in fruitione aut possessione summi boni: Deus

autem